

31 mei 2022

ACCOUNTANTSVERSLAG 2021

Provincie Noord-Brabant

BDO

Aanbiedingsbrief

Aan:

Provinciale Staten van de
provincie Noord-Brabant
T.a.v. mevrouw mr. K.A.E. ten Cate, griffier
Postbus 90151
5200 MC 'S-HERTOGENBOSCH

Eindhoven, 31 mei 2022

Kenmerk: DMe/NvE/StH/CWi/1009912/2205149
Behandeld door: S. ter Heijden

Ter informatie

De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudsopgave interactief. Aan de hand van de navigatiebalk onderaan de pagina en/of de menustructuur bovenaan de pagina kan door het document genavigeerd worden.



VORIGE PAGINA



VOLGENDE PAGINA



INHOUDSOPGAVE



DASHBOARD

Geachte leden van Provinciale Staten,

Wij hebben de jaarrekening 2021 van de provincie Noord-Brabant (hierna te noemen 'provincie') gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging d.d. 10 september 2021, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2021. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole opgenomen.

De jaarrekening van de provincie Noord-Brabant geeft een getrouw beeld van de financiële positie en geeft de baten, de lasten en de balansmutaties rechtmatig weer.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de verantwoordelijke functionarissen binnen de ambtelijke organisatie, de algemeen directeur en de verantwoordelijke gedeputeerde. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan GS.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van de provincie bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle, zeker aangezien (een deel van) de controle wederom op afstand heeft moeten plaatsvinden, wat het niet eenvoudiger maakt.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Hoogachtend,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

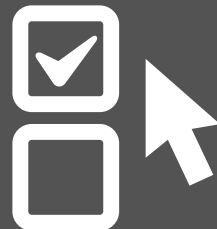
was getekend

drs. D.O. Meeuwissen RA
Partner en extern accountant provincie Noord-Brabant

Inhoudsopgave



1. DASHBOARD



2. UITKOMSTEN JAARREKENINGCONTROLE



3. RESULTAAT & FINANCIËLE POSITIE



4. BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN



BIJLAGEN

1. Dashboard

1.1 Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

STREKKING CONTROLEVERKLARING		BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN EN OBSERVATIES 2021		RESULTAAT 2021													
▶ Wij hebben bij de jaarrekening 2021 een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor getrouwheid en rechtmatigheid. ▶ De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 11,8 miljoen respectievelijk € 35,4 miljoen. ▶ Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden. ▶ De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd. ▶ De WNT is nageleefd. ▶ Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage.		▶ Omvang fouten ten aanzien van de aanbestedingsrechtmatigheid is met € 1,8 miljoen lager dan vorig jaar (2020: € 2,7 miljoen). ▶ Getrouwheidsfout ad € 1,8 miljoen die betrekking heeft op inkoopfacturen met betrekking tot 2021 die zijn verwerkt in 2022. ▶ Er is geen sprake van begrotingsoverschrijdingen op de lasten; de lasten op de programma's zijn lager dan begroot, onder meer door het niet altijd realiseren van alle beleidsdoelstellingen wat het gevolg is van onder andere de bestuurswissel. ▶ Met ingang van boekjaar 2021 is sprake van een nieuwe verwerkingwijze voor de lastneming meerjarige subsidies. De verwerkingwijze is conform het BBV. ▶ De waardering van de verstrekte leningen achten wij redelijk en passend.		<table><tr><th>(x €1.000)</th><th>2021</th><th>Begroting (na wijziging)</th></tr><tr><td>Saldo van baten en lasten</td><td>148.371 V</td><td>56.650 N</td></tr><tr><td>Mutatie reserves</td><td>1.015 N</td><td>56.650 V</td></tr><tr><td>Resultaat</td><td>147.357 V</td><td>0</td></tr></table> ▶ Op alle programma's is sprake van een lagere realisatie aan lasten dan begroot (na wijzigingen) als gevolg van de coronacrisis. Een lagere realisatie van de lasten kan er op duiden dat niet alle doelstellingen zijn gerealiseerd. Uit het jaarverslag blijkt dat diverse beleidsdoelstellingen en indicatoren niet volledig zijn gerealiseerd. ▶ Op drie van de 10 programma's alsmede op de algemene dekkingsmiddelen is sprake van een afwijking van de realisatie ten opzichte van de begroting (na wijzigingen) van meer dan € 5 miljoen positief.		(x €1.000)	2021	Begroting (na wijziging)	Saldo van baten en lasten	148.371 V	56.650 N	Mutatie reserves	1.015 N	56.650 V	Resultaat	147.357 V	0
(x €1.000)	2021	Begroting (na wijziging)															
Saldo van baten en lasten	148.371 V	56.650 N															
Mutatie reserves	1.015 N	56.650 V															
Resultaat	147.357 V	0															
OPVOLGING BOARDLETTER 2021 EN ACCOUNTANTSVERSLAG 2020		AANDACHTSPUNTEN 2022		ONTWIKKELING FINANCIËLE POSITIE (x € 1.000)													
▶ De jaarstukken zijn overzichtelijker en daardoor duidelijker/leesbaarder. ▶ Wij constateren echter dat de realisatie van doelstellingen achterblijft op de ambitie en als minder gerealiseerd staan in het jaarverslag dan in de tweede bestuursrapportage werd gerapporteerd. ▶ De waardering van het CSM-terrein is passend. ▶ Voor een aantal observaties hebben wij geconstateerd dat nog geen opvolging heeft kunnen plaatsvinden. Dit betreffen onder andere het actualiseren van de financiële verordening, waarvoor de provincie wacht op de besluitvorming in de tweede kamer, Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat als gevolg van het uitstel in de uitspraak van de Raad van State en de nota reserves 2016 - 2019.		▶ Verdere voorbereidingen treffen en het uitvoeren van de pilot ten behoeve van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. ▶ De huidige stoplicht-methodiek van rapporteren in de S&V-stukken verbeteren. ▶ Wij geven u ter overweging mee het besluit bij de Voorjaarsnota 2010 omtrent het niet activeren van investeringsbijdragen, mede in relatie tot de nieuwe methodiek lastneming subsidies, te evalueren. Activeren en afschrijven van investeringsbijdragen leidt tot betere spreiding en matching van de lasten aan het gebruik. ▶ Herkaderen en actualiseren van de business case Ruimte voor Ruimte ten behoeve van de waardering van de jaarrekeningposten.		ONTWIKKELING OPBRENGSTEN <table><tr><th>Periode</th><th>Opbrengst (x € 1.000)</th></tr><tr><td>JR 2021</td><td>1.334</td></tr><tr><td>B 2022</td><td>1.106</td></tr><tr><td>B2023</td><td>1.018</td></tr><tr><td>B2024</td><td>977</td></tr><tr><td>B2025</td><td>958</td></tr></table>		Periode	Opbrengst (x € 1.000)	JR 2021	1.334	B 2022	1.106	B2023	1.018	B2024	977	B2025	958
Periode	Opbrengst (x € 1.000)																
JR 2021	1.334																
B 2022	1.106																
B2023	1.018																
B2024	977																
B2025	958																
DASHBOARD		JAARREKENING		FINANCIËLE POSITIE		BEVINDINGEN		BIJLAGEN									

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

- 2.1 Corona, oorlog Oekraïne en impact op de jaarrekeningcontrole
- 2.2 De jaarrekening is getrouw
- 2.3 Rechtmatigheid van de jaarrekening
- 2.4 Rechtmatigheidsverantwoording
- 2.5 Duurzaamheid

COVID-19-impact op
controle boekjaar 2021

Het proces van
totstandkoming en
controle van de
jaarrekening is goed
verlopen

Onzekerheid over
gevolgen oorlog
Oekraïne

De gevolgen van
COVID-19 en de
Oekraïne oorlog zijn
toegelicht

COVID-19 en de jaarrekening 2021

Tijdens de controle hebben wij aandacht besteed aan de impact van de coronapandemie op de provincie Noord-Brabant en dit besproken met het de directie. In de boardletter hebben wij Provinciale Staten geadviseerd de opdracht aan Gedeputeerde Staten te geven om de ontwikkelingen te monitoren en u hierover te laten informeren. In de jaarstukken 2021 en tussentijdse rapportages is door de organisatie gerapporteerd over de impact van de coronamaatregelen en ontwikkelingen voor de provincie Noord-Brabant. In de jaarstukken 2021 heeft het college van Gedeputeerde Staten tekstueel toegelicht dat de geplande realisatie van de ambities en doelstellingen, ondanks de impact van COVID-19 grotendeels is gerealiseerd. Uit de jaarstukken blijkt verder dat de provincie opnieuw diverse maatregelen heeft getroffen om de inwoners, bedrijven en gesubsidieerde organisaties te ondersteunen. Daaruit volgt ook dat de provincie coulant omgaat met de toets op de activiteiten en prestaties waarvoor subsidies zijn verstrekt. In het kader van de jaarrekeningcontrole hebben wij gecontroleerd in hoeverre dit impact heeft gehad op de getrouwheid en rechtmatigheid van onder meer de verantwoorde inkopen en subsidies. Wij hebben hierbij geen bevindingen geconstateerd.

De totstandkoming van de jaarrekening en het proces van de controle i.r.t. COVID-19

Zowel het samenstellen van de jaarrekening als onze controle heeft dit jaar in een hybride vorm plaatsgevonden (deels digitaal en op afstand plaatsgevonden, en deels op locatie). Naar aanleiding van dit proces hebben wij de volgende opmerkingen:

- ▶ Ook al zijn we het digitale werken al meer dan twee jaar gewend, het blijft bijzonder mooi om te constateren dat het mogelijk is geweest de jaarrekening tijdig op te stellen en te controleren. De samenwerking was, ondanks alle COVID-19-maatregelen, plezierig en constructief.
- ▶ Het proces heeft geen vertraging opgelopen, mede door de samenwerking en communicatie tussen het controleteam en de provincie.

Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid dit proces met u te evalueren.

Oorlog in Oekraïne

Inmiddels is door de oorlog in Oekraïne sprake van een nieuwe crisis. Hoe ingrijpend de economische effecten van deze crisis zullen zijn, is op dit moment nog moeilijk te overzien. De impact op de bedrijfsvoering van de provincie Noord-Brabant zal naar verwachting niet van substantiële betekenis zijn. Rekening moet worden gehouden met (verder) stijgende prijzen, die zich zullen vertalen in hogere inkoopkosten voor energie, hout, metaal en hulpstoffen. De oorlog heeft ook weerslag op de digitale veiligheid in Nederland. Momenteel lijkt het beeld stabiel maar het dreigingsbeeld kan abrupt veranderen. Verder is in dit verband van belang dat de provincie geen directe zakelijke relaties onderhoudt met bedrijven in Oekraïne, Rusland en Wit-Rusland.

Impact op verslaggeving

Het BBV kent zoals bekend een aantal verplicht voorgeschreven paragrafen. Het staat de provincie vrij om naast de verplichte paragrafen zelf paragrafen aan de begroting of jaarstukken toe te voegen. COVID-19 is een gebeurtenis die niet slechts aan één programma of taakveld is toe te rekenen. Het heeft betrekking op de gehele provincie en heeft betrekking op veel programma's en taakvelden. De provincie heeft er voor gekozen om in diverse paragrafen een toelichting op te nemen welke gevolgen COVID-19 op de provincie heeft (gehad) en welke maatregelen, activiteiten en werkzaamheden de provincie heeft genomen. Zo worden vertragingen in activiteiten die zijn opgetreden als gevolg van de coronacrisis toegelicht. De oorlog in Oekraïne is in de jaarrekening toegelicht als een gebeurtenis na balansdatum.

2.2 De jaarrekening is getrouw

De jaarrekening
2021 is getrouw

Wij hebben bij de jaarrekening 2021 van de provincie Noord-Brabant een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de getrouwheid.

Een goedkeurende verklaring met betrekking tot getrouwheid betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva per 31 december 2021 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV).

Er zijn enkele controleverschillen van beperkte omvang door de provincie gecorrigeerd, zoals de verwerking van de aankoop van het voormalig CSM-terrein in Breda. Deze controleverschillen zijn ten tijde van de controle in het interne proces door de organisatie geconstateerd en gecommuniceerd. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 500.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN
Niet verwerkte nagekomen inkoopfacturen	1.765	
Totaal	1.765	0
Materialiteit (1% voor fouten, 3% voor onzekerheden)	11.800	35.400
Performance materialiteit (85% van de materialiteit)		10.000
Door Provinciale Staten vastgestelde rapporteringstolerantie		500

De getrouwheidsfouten ad € 1,8 miljoen hebben betrekking op inkoopfacturen die niet tijdig in 2022 door de provincie zijn ontvangen en betrekking hebben op prestaties die in 2021 zijn geleverd. De provincie heeft intern een proces hoe om wordt gegaan met dergelijke inkoopfacturen rondom jaarafsluiting, waarbij verschillende afsluitmomenten en de omvang van inkoopfacturen per afsluitmoment leidend zijn. Ten opzichte van vorige jaren is dit proces verder aangescherpt en is de codering naar begrotingsjaar waarop facturen betrekking hebben beter inzichtelijk gemaakt. De provincie heeft hiermee een adequaat proces rondom jaarafsluiting.

Getrouwheidsfouten ad
€ 1,8 miljoen als gevolg
van niet tijdig
ontvangen
inkoopfacturen

2.3 Rechtmatigheid van de jaarrekening

De jaarrekening 2021 is rechtmatig

Wij hebben bij de jaarrekening 2021 van de provincie Noord-Brabant een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de rechtmatigheid.

Een goedkeurende verklaring met betrekking tot rechtmatigheid betekent dat de baten en lasten als ook de balansmutaties in de jaarrekening 2021 zijn in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving tot stand gekomen.

Wij hebben een aantal controleverschillen ten aanzien van het aspect rechtmatigheid geconstateerd. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 500.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN
Rechtmatigheid		
Aanbestedingsrechtmatigheid	1.839	
Niet verwerkte nagekomen inkoopfacturen	1.765	
Totaal	3.604	0
Materialiteit (1% voor fouten, 3% voor onzekerheden)	11.800	35.400
Performance materialiteit (85% van de materialiteit)		10.000
Door Provinciale Staten vastgestelde rapporteringstolerantie		500

Vooruitblik naar rechtmatigheidsverantwoording

In de nog in te voeren rechtmatigheidsverantwoording geeft Gedeputeerde Staten aan in hoeverre de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. Deze verantwoording hanteert een grensbedrag dat door Provinciale Staten zal worden bepaald en bedraagt maximaal 3% van de totale lasten inclusief mutaties in de reserves. Provincie Noord-Brabant hanteert, in lijn met de jaarrekeningcontrole, een grensbedrag dat met 1% gelijk is aan de jaarrekeningcontrole.

Op basis van een scenario waarin de rechtmatigheidsfouten vergelijkbaar zijn met die in de jaarrekening 2021, zal GS in de rechtmatigheidsverantwoording mogen concluderen dat de verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Rechtmatigheidsfout ad € 1,8 miljoen door onrechtmatige aanbestedingen

Invoering
rechtmatigheids-
verantwoording 2022

Voldoende aandacht
voor mogelijke
dilemma's bij
programmamanagers

Update Invoering rechtmatigheidsverantwoording door het college met ingang van 2022

In onze eerdere rapportages zijn wij uitgebreid ingegaan op de ontwikkeling van de rechtmatigheidscontrole door de externe accountant naar de rechtmatigheidsverantwoording door het college. De commissie BBV heeft in december 2020 de concept notitie rechtmatigheidsverantwoording met de nadere spelregels voor de rechtmatigheidsverantwoording ter consultatie openbaar gemaakt en heeft in augustus 2021 de kadernota rechtmatigheid 2022 gepubliceerd. Vooralsnog staat in 2022 de wetsbehandeling in de Tweede Kamer gepland. Daarna volgen nog de nodige aanpassingen van wetgeving en notities vanuit onder ander het NBA.

Stand van zaken binnen uw provincie

De organisatie heeft inmiddels diverse stappen genomen ter voorbereiding op de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording en gaat, ondanks het uitstel van de behandeling van de wetswijziging in de Tweede Kamer, wel door met de pilot rechtmatigheidsverantwoording. In juni wordt PS via de Commissie Sturen en Verantwoorden verder geïnformeerd over deze pilot.

Een belangrijk aandachtspunt is het dilemma dat programmamanagers hebben tussen compliant zijn (rechtmatig handelen) en het behalen van maatschappelijke doelstellingen en welke keuze in dergelijke situaties gemaakt wordt. Er kunnen namelijk ontwikkelingen plaatsvinden die de programmamanager de keuze stellen tussen snel handelen en daarbij het maatschappelijk belang laten prevaleren of toch rechtmatig handelen en bijvoorbeeld eerst een Europese aanbesteding uitzetten. Bij de provincie Noord-Brabant borgen, naast de eerste lijn (programmamanagers), ook de tweede (adviseurs bedrijfsvoering) en derde lijn (Concern Control & Auditing) binnen de organisatie het rechtmatig handelen en tevens vinden periodiek overleggen plaats tussen directie en programmamanagers. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording leidt niet tot veranderingen op dit punt, maar leidt wel tot meer transparantie. Wij adviseren om de uitkomsten van deze periodieke overleggen zichtbaar vast te leggen, zodat achteraf herleidbaar is dat deze gesprekken hebben plaatsgevonden en wat er besproken is.

Provincies hebben een belangrijke rol in de keten als het gaat om duurzaamheid

Onze visie op uw rol in verduurzaming

In 2015 zijn de duurzame ontwikkelingsdoelen (sustainable development goals) van de Verenigde Naties door alle lidstaten van de VN aangenomen. Deze doelen vormen de wereldwijde agenda voor duurzaamheid tot 2030. Iedere inzet is hierbij nodig en die van provincies onmisbaar. Mede doordat in 2015 de doelstellingen voor 2030 zijn aangenomen is het onderwerp ‘duurzaamheid’ niet meer weg te denken van bestuurstaafels in zowel de publieke als de private sector. Het hoeft weinig betoog dat voor overheden een regierol is weggelegd als het gaat om het uitvoering geven aan ambities, het stimuleren van gedragsverandering in de maatschappij en het financieel steunen van burgers en bedrijven. Als provincie bent u de verbinding tussen vele partijen binnen en buiten uw provincie, onder andere ten aanzien van natuur, sociale veerkracht, duurzame mobiliteit, energie, circulaire economie, enz.



Duurzaamheid is de basis van uw beleid

Een “duurzaam Brabant maken” is opgenomen in de missie en visie van de provincie. Op het niveau van beleid, projecten en de eigen organisatie heeft de provincie al het nodige uitgewerkt en een werkgroep ingericht. Zo heeft de eigen CO2-voetafdruk laten bepalen, zoekt de provincie in ruimtelijke en infrastructurele projecten naar oplossingen die minder negatieve effecten op het milieu hebben, en gaat het er op beleidsniveau over of het beleid afkoerst op een toekomst die geen afbreuk doet aan de kansen voor generaties na ons.

De provincie heeft financiering beschikbaar gesteld om initiatieven te stimuleren die bijdragen aan de omschakeling van een lineaire naar een circulaire economie. Ook in de begroting 2022 is voor het merendeel van de programma's een budget voor het taakveld duurzaamheid opgenomen. Gezien de enorme opgaven die er liggen is uw provincie een wat ons betreft onmisbare schakel in deze keten.

Dat de duurzaamheidsinspanningen van de provincie landelijk worden erkend blijkt wel uit het feit dat de provincie in 2021 voor de derde keer de nummer één positie heeft behaald als opdrachtgever die duurzaamheid in aanbestedingen serieus neemt in de lijst van Bouwend Nederland.

De aanpak van duurzaamheid in de organisatie, zowel op inhoud als op aansturing kan in S&V rapportages nog meer voor het voetlicht worden gebracht. Informatie over duurzaamheid is in de begroting en jaarrapportage verweven in meerdere paragrafen, voornamelijk waar raakvlakken met programma's bestaan. Een betrouwbare totstandkoming van deze informatie is daarbij een belangrijke randvoorwaarde, zeker als bij dergelijke informatie mogelijk op termijn ook een controleverklaring verstrekt moet worden zoals in het bedrijfsleven het geval wordt (CSR). Overigens een aspect dat voor provincies nog niet aan de orde is.

Duurzaamheid in de jaarrapportage

Hoe nu verder?

Wij raden sterk aan om in de meerjarenbegroting en (jaar)rapportages expliciet ruimte te scheppen voor het thema duurzaamheid. Om te helpen in dat traject, hebben wij onderstaande routekaart ontwikkeld. Hierin zijn achtereenvolgens alle te zetten stappen in dit kader opgenomen. Daarbij is ook aandacht voor de inbedding in de organisatie.

Goede voorbeelden van lokale overheden die duurzaamheid al expliciet als thema hebben omarmd zijn Nijmegen en Utrecht. Deze organisaties geven transparant en concreet, elk op eigen wijze, inzicht in de doelstellingen en de realisatie hiervan.

Gezien het belang van dit thema en onze maatschappelijke rol, hebben wij het bevorderen van verduurzaming en het transparant hierover rapporteren tot een van onze speerpunten gemaakt.



3. Resultaat & financiële positie

3.1 Resultaat 2021

3.2 Dashboard financiële positie per 31 december 2021

3.3 Ontwikkeling van de financiële positie van de provincie

3.4 Ons beeld van uw financiële positie

3.1 Resultaat 2021

Resultaat 2021 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 147,4 miljoen

Resultaat 2021 het gevolg van minder uitgaven naar aanleiding van de coronacrisis. De achterblijvende financiële realisatie gaat hand in hand met minder voortgang op sommige maatschappelijke doelstellingen

Het resultaat van Provincie Noord-Brabant over het jaar 2021 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 147,4 miljoen voordelig. In het onderstaand overzicht is het resultaat in het kort weergegeven:

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN (x 1.000)	2021	BEGROTING NA WIJZIGINGEN	VERSCHIL	IN %
Saldo van baten en lasten	148.371 V	56.650 N	205.021 V	-/- 362%
Toevoegingen aan reserves	473.643 N	476.610 N	2.967 V	1%
Onttrekkingen aan reserves	472.628 V	533.259 V	60.631 N	11%
Resultaat	147.357 V	0	147.357 V	

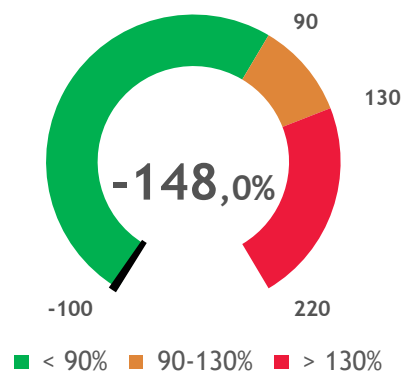
Het saldo van baten en lasten wijkt € 205 miljoen af van de begroting na wijzigingen. In totaal is sprake van een afwijking van de begroting groter dan € 5,0 miljoen op 3 van de 10 programma's, alsmede op het algemeen financieel beleid. Deze afwijkingen verklaren € 186,8 miljoen van de totale afwijking ten opzichte van de begroting en zien toe op:

- ▶ Programma 3 Water en bodem ad € 8,1 miljoen voordelig als gevolg van lagere lasten. De onderschrijding is voornamelijk zichtbaar op de beleidsterreinen Groene groei Water en Deltaprogramma - Veilig/Rivieren en worden veroorzaakt doordat subsidieaanvragen niet in 2021 zijn ontvangen en nog niet of pas in 2022 zijn beschikt en uitbetaald. Vertragingen als gevolg van de coronacrisis en complexe hogere regelgeving zijn hier de voornaamste redenen voor. De achterblijvende financiële realisatie gaat hand in hand met minder voortgang op sommige doelstellingen van de provincie in dit programma.
- ▶ Programma 5 Economie ad € 18,1 miljoen voordelig als gevolg van voornamelijk lagere lasten. Ook in dit programma ziet de onderschrijding met name toe op uitgaven/subsidieverstrekingen die gepland waren voor 2021 maar pas in 2022 zullen plaatsvinden. Verder zijn de baten en lasten van de Europese programma's (met name OP-Zuid) lager dan begroot (budgettair neutraal) als gevolg van de andere systematiek van de lastneming bij subsidieverstrekingen > € 2,5 miljoen (zie tevens paragraaf 4.5).
- ▶ Programma 9 Mobiliteitsontwikkeling ad € 22,9 miljoen voordelig als gevolg van lagere lasten. De onderschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door het niet volledig besteden van budgetten op de beleidsterreinen Snelfietsroutes, Regionale Mobiliteitsprogramma's, Bereikbaarheid De Run en Smartwayz (deze laatste is budgettair neutraal doordat eveneens een lagere de rijksbijdrage wordt verantwoord). Ook voor dit programma geldt dat de coronacrisis en complexe regelgeving de voornaamste redenen voor vertragingen in bestedingen zijn. De doelstellingen worden daarmee op sommige onderdelen maar ten dele behaald. Zo werden in 2021 bijvoorbeeld minder snelfietsroutes opgeleverd dan gepland. Het uitstellen van subsidieaanvragen impliceert tevens dat de projecten en daaraan gekoppelde doelstellingen later dan gepland worden gerealiseerd.
- ▶ Algemeen financieel beleid ad € 137,7 miljoen voordelig ziet met name toe op de afwikkelingsverschillen op subsidies die in voorgaande jaren zijn verstrekt. Met afstand het grootste verschil betreft, zoals aangekondigd in Burap-II en de slotwijziging, de afwikkeling van PHS ad € 113,7 miljoen als gevolg van het omzetten van een subsidie in een project resulterend in een andere systematiek van de lastneming. Verder zijn binnen deze categorie onderschrijdingen zichtbaar op overhead en het ontwikkelbedrijf.

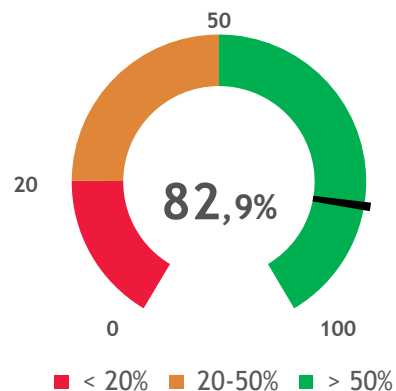
Als gevolg van de lagere gerealiseerde lasten in 2021 zijn de onttrekkingen aan reserves € 60,6 miljoen lager dan begroot.

3.2 Dashboard financiële positie per 31 december 2021

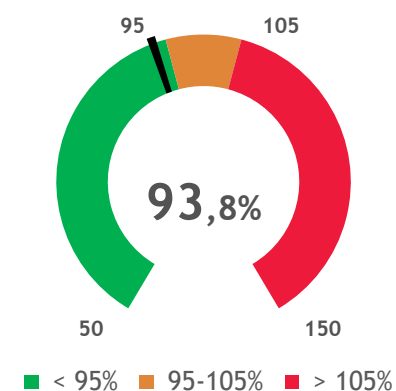
NETTO SCHULDQUOTE



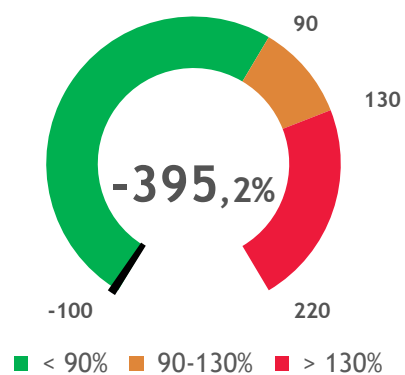
SOLVABILITEIT



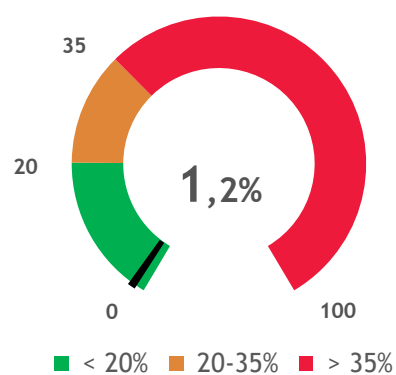
BELASTINGCAPACITEIT



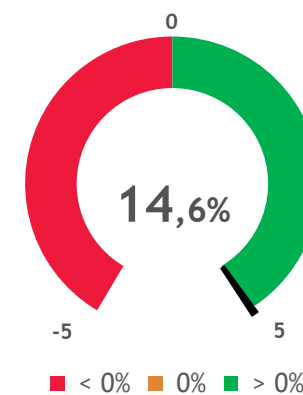
(GECORRIGEERDE) SCHULDQUOTE



GRONDEXPLOITATIE

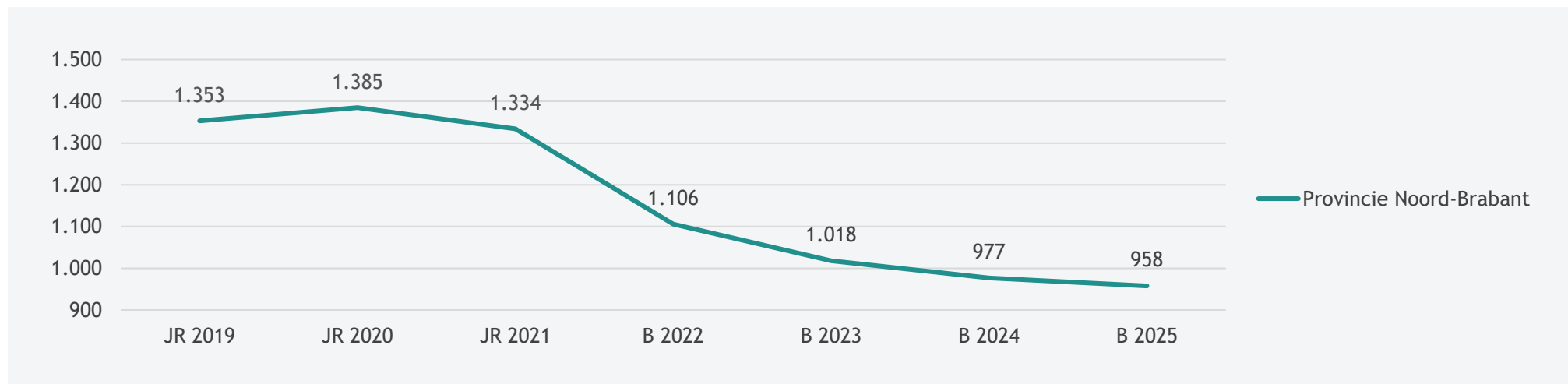


STRUCTURELE EXPLOITATIERUIMTE

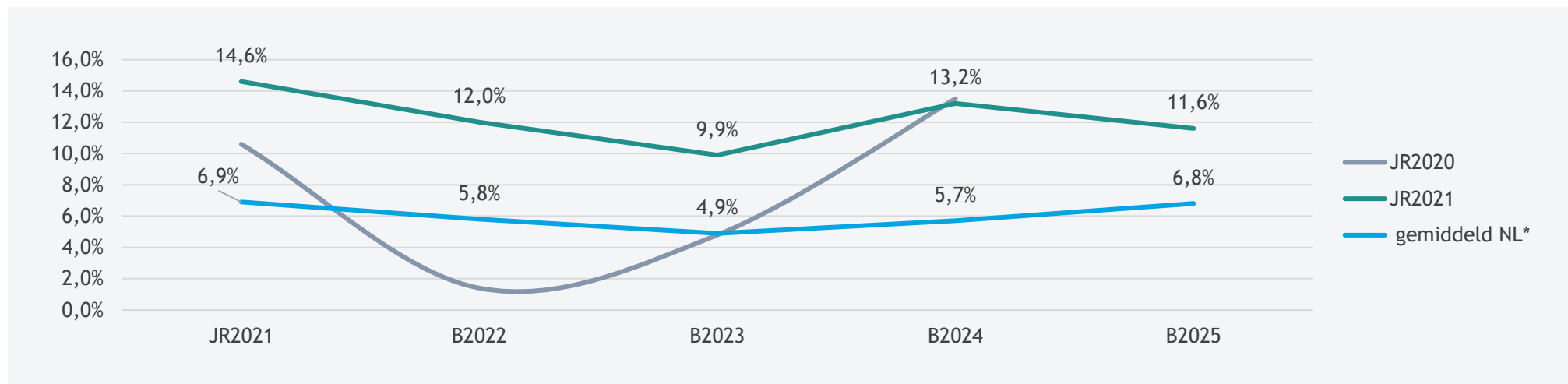


3.3 Ontwikkeling van de financiële positie van de provincie

ONTWIKKELING VAN DE BATEN + ONTTREKKINGEN AAN RESERVES



STRUCTURELE EXPLOITATIERUIMTE



* De bron voor de gemiddelden NL betreft het gemiddelde over 2021 voor provincies (BZK 2020-2025). Data gebaseerd op www.findo.nl.

3.4 Ons beeld van uw financiële positie

Kengetallen moeten in relatie tot elkaar worden gezien

Signaleringswaarden als referentiewaarden

Uw weerstandsvermogen is ruim voldoende

Doelrendement niet behaald

Uw financiële positie is goed

Financieel risico grondexploitatie is zeer laag

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de provincie. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling van) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Signaleringswaarden volgens de landelijk afgesproken categorieën

Vanuit hun taak als financieel toezichthouder heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een toezichtkader opgesteld. De waarden van de kengetallen zijn ingedeeld in drie categorieën die aansluiten bij de landelijk afgesproken signaleringswaarden. Categorie A is het minst risicovol, categorie C het meest. Wij hebben deze signaleringswaarden als referentie gebruikt bij ons beeld van uw financiële positie.

Weerstandsvermogen Provincie Noord-Brabant is voldoende

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college van Gedeputeerde Staten een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf € 191,2 miljoen. De onbenutte belastingcapaciteit is buiten beschouwing gelaten. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico's benoemd. Provincie Noord-Brabant heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 204,2 miljoen. Het weerstandsvermogen van de provincie Noord-Brabant is blijft binnen de door PS vastgestelde bandbreedte van 0,75 - 1,25 en is ruim voldoende te noemen.

Rendement op vermogen

De provincie behaalt rendement uit het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. Het behaalde rendement in 2021 bedraagt € 95,4 miljoen. Dit is als gevolg van de lage rentestand lager dan het doelrendement voor 2021 ad € 106,3 miljoen. In 2021 is het voor het eerst nodig om de opgebouwde buffer te gebruiken (stand dividend- en rentereserve ultimo 2021: € 252,3 miljoen). Dit zal zich de komende jaren naar verwachting doorzetten. Het verwachte rendement voor 2022 bedraagt € 77,7 miljoen ten opzichte van het doelrendement van € 106,3 miljoen. Het doelrendement wordt afgebouwd naar € 46,3 miljoen vanaf 2030. Vanaf 2030 zullen de begrote lasten moeten worden afgestemd op structureel lagere rendementen. In de begroting 2022 is reeds zichtbaar dat de baten van de provincie de komende jaren afnemen.

Solvabiliteit en netto schuldquote

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2021 82,9%. Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter de provincie Noord-Brabant in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen. De netto schuldquote bedraagt -148%. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden. Zowel de solvabiliteit als de netto schuldquote duiden op een goede financiële positie.

Ratio grondexploitatie

Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie van de provincie Noord-Brabant is zeer laag doordat de grondpositie (de waarde van de grond) ten opzichte van de totale baten zeer laag is.

4. Belangrijkste bevindingen

- 4.1 Interne beheersing
- 4.2 Opvolging observaties jaarrekeningcontrole 2020
- 4.3 Ontwikkeling financiële vaste activa
- 4.4 BBV, WNT en SiSa
- 4.5 Nieuwe methodiek lastneming subsidies
- 4.6 Aanbestedingsrechtmatigheid

Opvolging bevindingen in processen nog niet vastgesteld

Realisatie doelstellingen blijft achter op ambitie

Door de huidige stoplicht-methodiek kunt u niet tijdig bijsturen

Opvolging van bevindingen in onze boardletter 2021

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij een interim-controle uitgevoerd. De bevindingen en aandachtspunten naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze boardletter d.d. 23 november 2021.

Bevindingen ten aanzien van interne processen

In onze boardletter hebben wij gerapporteerd over de bevindingen ten aanzien van de interne processen. De belangrijkste bevindingen uit onze boardletter zien toe op aanbestedingen en de prestatielevering bij inkopen. Tevens hebben wij gerapporteerd over de financiële verordening in relatie tot de rechtmatigheidsverantwoording.

Wij hebben ten tijde van de jaarrekeningcontrole geen werkzaamheden verricht ten aanzien van het vaststellen van de opvolging van de bevindingen in de primaire processen. Over de status en opvolging van deze bevindingen rapporteren wij in onze boardletter 2022.

Aandachtspunten

► *Kwaliteit en leesbaarheid planning & control-stukken*

Zoals in onze boardletter gerapporteerd, hebben wij bij de jaarrekeningcontrole aandacht besteed aan de consistentie tussen de bestuursrapportages, de begroting en de jaarstukken. Ten opzichte van de jaarstukken 2020 zijn diverse specificaties overzichtelijker opgesteld, waardoor deze duidelijker en leesbaarder zijn. Tevens hebben de door de jaarstukken vergeleken met de tweede bestuursrapportage. Hierbij constateren wij dat op alle programma's sprake is van een onderschrijding van de lasten, wat kan duiden op het niet (volledig) realiseren van gestelde doelen. Aanvullend heeft de provincie Noord-Brabant per programma diverse doelen met bijbehorende indicatoren opgesteld. In zowel de (tweede) bestuursrapportage als de jaarstukken rapporteert de provincie in hoeverre de doelstellingen zijn gerealiseerd. Wij merken hierbij op dat een aantal doelstellingen ultimo 2021 zijn gerealiseerd (groen) waar deze ten tijde van de tweede bestuursrapportage nog niet (volledig) waren gerealiseerd (oranje). Echter, wij constateren ook dat op meerdere programma's in de tweede bestuursrapportage meerdere doelstellingen/indicatoren op 'groen' stonden, zonder nadere toelichting van de status, waar deze in de jaarrekening op 'oranje' staan met toelichting van de stand van zaken. Ook liggen sommige KPI's (te) ver in de toekomst en is een goede tussentijdse inschatting maken van de voortgang hierdoor lastig.

De huidige systematiek van stoplichten en toelichting waarmee aan u als PS wordt gerapporteerd over de doelstellingen is conform de gemaakte afspraken. Deze manier van rapporteren zorgt er echter voor dat PS niet in stelling wordt gebracht om GS te ondervragen over de voortgang en realisatie van de doelstellingen waardoor u niet tijdig kunt bijsturen. Wij adviseren de huidige methodiek te evalueren, zodat u als PS tijdig kunt bijsturen.

► *Waardering stikstofruimte*

Bij onze jaarrekeningcontrole hebben wij vastgesteld dat vooralsnog geen extra stikstofruimte is verworven en dat de stikstofrechten die in 2020 zijn verworven ten behoeve van Logistiek Park Moerdijk in 2021 (nog) niet zijn verkocht. Wij hebben vanwege de beperkte omvang van de stikstofrechten in relatie tot de materialiteit geen verdere werkzaamheden hieromtrent uitgevoerd.

Financiële verordening

Zoals in paragraaf 2.4 reeds is toegelicht, is de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer doorgeschoven en is de financiële verordening derhalve nog niet aangepast.

Overige aandachtspunten

In onze boardletter hebben we gerapporteerd over de afhankelijkheid van de provincie Noord-Brabant en de tijdigheid van aanlevering van informatie van derden. Ten tijde van onze jaarrekeningcontrole beschikte de provincie Noord-Brabant nog niet over de controleverklaringen van relevante derde partijen. Deze zijn, grotendeels, voor afronding van onze werkzaamheden ontvangen.

Tijdens onze interim-controle hebben wij aandacht besteed aan het beheer van kapitaalgoederen en hebben wij gerapporteerd dat de stikstofproblematiek vertraging oplevert in reconstructies en de daaraan gekoppelde onderhoudswerkzaamheden, wat leidt tot meer incidenteel onderhoud en hogere kosten dan planmatig onderhoud. Uit onze jaarrekeningcontrole hebben wij voor 2021 geen aanzienlijk hogere onderhoudslasten geconstateerd, maar zijn wel enkele majeure projecten zoals de reconstructies van de N69 en N395 afgerond.

In onze boardletter hebben wij tot slot gerapporteerd over het nieuwsbericht d.d. 30 oktober 2021 en dat wij in ons accountantsverslag rapporteren over de uitkomsten van de uitgevoerde werkzaamheden. Inmiddels is dit behandeld in PS en is deze kwestie hiermee afgedaan.

Opvolging observaties bij de jaarrekeningcontrole 2020

In ons accountantsverslag bij de jaarrekening 2020 d.d. 21 mei 2021 hebben wij, onder andere als vooruitblik naar de jaarrekeningcontrole 2021, de belangrijkste observaties gerapporteerd. Hieronder hebben wij in het kort de opvolging van deze punten benoemd. Voor de algemene ontwikkelingen, waaronder de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording en de rol van bestuurders en toezichthouders bij het voorkomen en detecteren van fraude verwijzen wij naar hoofdstuk 2.

► *Actualisatie nota reserves 2016 - 2019*

Vorig jaar hadden wij vernomen dat de nota reserves gelijktijdig met de behandeling van de begroting stond gepland. Wij hebben geconstateerd dat deze echter nog niet behandeld is.

► *Aankoop CSM-terrein*

In januari 2021 heeft de provincie Noord-Brabant het CSM-terrein verworven samen met de gemeente Breda. Tijdens onze controlewerkzaamheden hebben wij specifieke aandacht besteed aan de juiste verwerking van de aankoop alsmede de juiste waardering van deze positie in de jaarrekening. Ultimo 2021 is er nog geen samenwerkingsvorm opgezet en is het bestemmingsplan nog niet goedgekeurd. Hierdoor is er vooralsnog geen sprake van een actieve grondexploitatie en is deze grond onder de materiële vaste activa verantwoord. Wij hebben vastgesteld dat de verwerving van de grondpositie juist in de jaarrekening is verwerkt.

► *Ontwikkeling grondexploitaties (Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat)*

Als gevolg van beperkte verkopen en aankopen is de balanswaarde gemuteerd. Op 25 november 2021 heeft een tussenuitspraak plaatsgevonden, waarbij de Raad van State hoofdzakelijk aan de provincie Noord-Brabant vraagt om meer tekst en uitleg over de compensatie van stikstofuitstoot in het plan. De provincie geeft opvolging aan de door de Raad van State gestelde eisen. Vooralsnog is geen sprake van een nieuwe uitspraak.

Nota reserves nog niet geactualiseerd

Nog geen bestemmingsplan voor CSM-terrein

Status GOL ongewijzigd

4.3 Ontwikkeling financiële vaste activa (1/2)

Aandacht voor waardering leningen publieke taak

Uitgangspunten leningen zijn inzichtelijk gemaakt

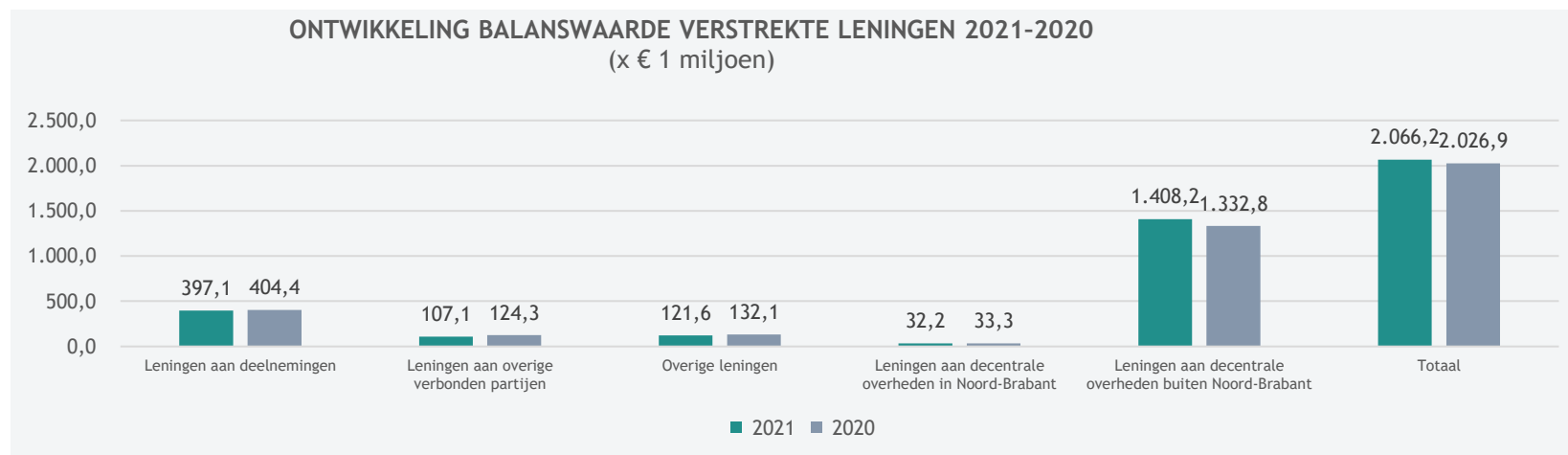
Waardering leningen is passend

Waardering financiële vaste activa

De veruit grootste balanspost in de jaarrekening van de provincie Noord-Brabant betreft de financiële vaste activa, waarbinnen de verstrekte leningen de grootste post betreft. De verstrekte leningen kennen een diversiteit aan voorwaarden en maatschappelijke functie waarbij het grootste risico toeziet op de waardering van de leningen. Deze leningen zijn zowel verstrekt vanuit treasury om rendement te behalen of vanuit de programma's/het Ontwikkelbedrijf als lening of subsidie om een publieke taak te vervullen. Bij deze laatste categorie kunnen zekerheden of onderpanden zijn opgenomen in de leningsovereenkomsten, maar is de mogelijke inbaarheid van de leningen, en daarmee de waardering, met name afhankelijk van de maatschappelijke functie die de lening dient. Tevens is de waardering, onder andere naar aanleiding van corona, afhankelijk van de financiële positie van de leningnemer en het type organisatie. Ten behoeve van de controle op de waardering hebben we deze uitgangspunten in ogenschouw genomen als basis van onze controle op de waardering van de leningen.

In 2021 is voor € 125 miljoen aan leningen verstrekt, waarvan € 95 miljoen aan decentrale overheden buiten Noord-Brabant en circa € 21,6 miljoen aan deelnemingen en overige verbonden partijen. Tevens is voor € 85,4 miljoen afgelost op bestaande leningen en is de voorziening voor oninbaarheid ad € 12,1 miljoen (2020: € 12,3 miljoen) nagenoeg ongewijzigd gebleven.

Ten behoeve van de waardering van de leningen hebben wij ons gefocust op de lening anders dan de leningen verstrekt aan decentrale overheden buiten Noord-Brabant. Op circa de helft van de reeds aanwezige leningen hebben aflossingen plaatsgevonden, wat geen indicatie voor mogelijke oninbaarheid geeft. Voor de overige leningen, niet zijnde decentrale overheden buiten Noord-Brabant, hebben wij de aard van de lening beoordeeld alsmede het financieel risico dat de provincie loopt. De leningen worden intern gemonitord en ten opzichte van vorig jaar is de kerninformatie per lening uitgewerkt in een factsheet met het doel om ook een meerjarenperspectief en het eventuele herstel na corona inzichtelijk te maken. Wij hebben deze onderdelen ten behoeve van de waardering beoordeeld. Op basis van onze werkzaamheden concluderen wij dat de waardering van de leningen passend is.



4.3 Ontwikkeling financiële vaste activa (2/2)

Opvolging
aanbevelingen
Zuidelijke Rekenkamer

Business case blijft
sluitend en waardering
is passend

Ruimte voor Ruimte ad € 63,4 miljoen (2020: € 76,8 miljoen)

In november 2021 zijn aanbevelingen uit het rapport van bevindingen van de Zuidelijke Rekenkamer (ZRK) over het Ruimte voor Ruimtebeleid uit oktober 2021 voorgelegd aan de Statenvergadering. De aanbevelingen omvatten onder meer het voorstel om het beleid voor de komende 10 jaar te herkaderen en de wenselijkheid van de huidige leidende positie van de terugverdienopgave in de Ontwikkelmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR) ter discussie te stellen.

In januari 2022 is een statenmededeling gedaan waarin door GS scenario's worden gedeeld met daarin opgenomen in welke mate de financiële effecten van de herkadering van het Ruimte voor Ruimtebeleid in de toekomst gedekt kunnen worden. GS heeft geopteerd voor een combinatie van scenario's waarmee de haalbaarheid van de terugverdienopgave realistisch blijft. Tevens heeft GS andere voorstellen opgenomen op het vlak van onder andere informatievoorziening aan PS en monitoring van de ORR, waarmee tegemoet wordt gekomen aan aanbevelingen van de ZRK.

Concluderend wordt gesteld dat verwacht wordt dat met het doorvoeren van de voorgestelde maatregelen het afboeken van de terugverdienopgave niet nodig en niet wenselijk is. Ultimo 2021 is sprake van een sluitende business case waarmee wij de waardering van in de jaarrekening passend vinden.

BBV wordt nageleefd

Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV)

Wij hebben vastgesteld dat provincie Noord-Brabant de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) heeft nageleefd.

WNT-verantwoording
voldoet aan de
vereisten

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechte(n)s in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor provincies geldt dat de secretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2021 niet meer bedragen dan € 209.000 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling.

Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is BDO als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2021 van de provincie Noord-Brabant niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2021 van de provincie Noord-Brabant voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2021. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Zie tevens bijlage B.

Wij zien een landelijke trend dat Ministeries steeds vaker een Specifieke regeling kiezen voor het verstrekken van subsidies aan decentrale overheden. Het aantal SISA-regelingen, ook voor uw provincie, zijn daardoor exponentieel toegenomen. Dit geeft een hoge druk op de organisatie binnen provincie Noord-Brabant, gemeenten en decentrale overheden en de accountantskantoren.

Geen bevindingen
SiSa-bijlage

Nieuwe methodiek
lastneming subsidies
conform BBV

Activeren en
afschrijven van
investeringsbijdragen
leidt tot betere
spreiding en matching
van de lasten aan het
gebruik

Lastneming meerjarige subsidies

In onze boardletter 2020 d.d. 13 november 2020 hebben we u reeds geïnformeerd over de BBV-wijziging inzake de verwerkingswijze van de lastneming van meerjarige subsidies. Het boekjaar 2021 is het eerste jaar waarbij de gewijzigde verwerkingswijze van subsidies groter dan € 2,5 miljoen in de jaarrekening wordt verantwoord. In de jaarrekening 2021 is voor € 215,0 miljoen aan overlopende subsidieschulden en voor € 45,6 miljoen aan vooruitbetaalde subsidies verantwoord. De verwerkingswijze en nadere toelichting van de nog te betalen subsidies is op pagina 195 en 196 van de jaarrekening nader uiteengezet.

Ten behoeve van de controle van de subsidielasten alsmede de transitorische bedragen, hebben wij de verwerkingswijze gecontroleerd. Hier hebben wij geen bevindingen bij geconstateerd en concluderen wij dat de verwerkingswijze conform het BBV is. Wel hebben wij geconstateerd dat er sprake is van een aantal omvangrijke subsidies/bijdragen die betrekking hebben op een langere termijn, waaronder de bijdrage ad € 136 miljoen in het kader van het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer voor de komende jaren tot en met 2027.

De nieuwe methodiek voor lastneming subsidies leidt ertoe dat de lasten naar rato van de voortgang verantwoord moeten worden. Tevens leidt dit ertoe dat de provincie de komende jaren omvangrijke lasten moet verantwoorden die tussen de jaren ook nog kunnen fluctueren. De bijdrage Programma Hoogfrequent Spoorvervoer leidt op basis van deze verwerkingssystematiek tot gemiddeld circa € 27 miljoen aan jaarlijkse lasten in de jaren 2023-2027.

PS heeft conform het besluit bij de Voorjaarsnota 2010 besloten om bijdragen aan investeringen van derden niet worden geactiveerd, maar ineens ten laste van de exploitatie worden gebracht. Om een gelijkmatige spreiding van de lasten over de jaren dat dergelijke projecten lopen te bewerkstelligen, is het activeren van dergelijke bijdragen en afschrijven over de looptijd van de investering een eenvoudigere werkwijze wat tevens zorgt voor een afname in de fluctuaties in lastneming tussen de verschillende jaren. Eveneens zorgt het activeren en afschrijven over de levensduur van de investering ervoor dat de lasten matchen met het maatschappelijk gebruik van de investering. Bij een levensduur van 40 jaar leidt activeren en afschrijven van de bijdrage Programma Hoogfrequent Spoorvervoer tot een jaarlijkse last van circa € 3,4 miljoen. Wij geven u ter advisering mee het besluit bij de Voorjaarsnota 2010 hieromtrent te evalueren.

Geconstateerde
aanbestedings-
onrechtmatigheid € 1,8
miljoen

Aanbestedingsrechtmatigheid

In het kader van de rechtmatigheidscontrole hebben wij de juiste toepassing van de Europese aanbestedingsrichtlijnen gecontroleerd aan de hand van de zogenaamde inkoopanalyse. De controle is risicogericht uitgevoerd, waarbij doorlopende fouten uit vorig jaar en crediteuren boven de Europese drempelwaarde zijn gecontroleerd. Aanvullend hebben wij een controle uitgevoerd op de restmassa. Naar aanleiding van onze controle hebben wij geconstateerd dat in een aantal gevallen de Europese aanbestedingsregels niet zijn nageleefd. Dit resulteert in een financiële onrechtmatigheid van € 1,8 miljoen (2020: € 2,7 miljoen), welke net als voorgaande jaren met name wordt veroorzaakt door inhuur personeel en door softwarecontracten.

De geconstateerde onrechtmatigheden zijn in drie categorieën te classificeren:

- ▶ Doorlopende fouten die reeds voorgaand jaar zijn geconstateerd van € 1,3 miljoen (2020: € 1,3 miljoen);
- ▶ Geconstateerde fouten waarvan de financiële beheershandeling dateert uit eerdere jaren van € 0,3 miljoen (2020: € 0,7 miljoen);
- ▶ Onrechtmatigheden als gevolg van financiële beheershandelingen in 2021 ad € 0,2 miljoen (2020: € 0,7 miljoen).

Een deel van de geconstateerde fouten betreft contracten die doorlopen in 2022. Omdat de provincie vast zit aan deze contractuele verplichtingen, leiden deze ook tot onrechtmatigheden in 2022.

Volledigheidshalve merken wij op dat niet in alle gevallen (2021: € 0,24 miljoen, 2020: € 0,35 miljoen) het eigen inkoopbeleid is nageleefd ten aanzien van enkelvoudig/meervoudig aanbesteden. Ondanks dat dit bedrag onder de rapporteringstolerantie ligt en het eigen inkoopbeleid niet onder het normenkader valt, brengen wij u op basis van de Kadernota rechtmatigheid verslag uit over deze bevinding die kwalitatief van aard is.

Bijlagen

- A [Onze controle](#)
- B [Bevindingen SiSa-bijlagen](#)

A. Onze controle

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de provincie Noord-Brabant, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met het BBV.

Opdracht en controleaanpak

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 10 september 2021. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging d.d. 10 september 2021 met kenmerk 'StH/NvE/DMe/MvdB/1009912/2105550'.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door PS vastgestelde toleranties gehanteerd. PS heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 11,8 miljoen. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 500.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn. Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid en rechtmatigheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Onafhankelijkheid

Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden. Wij zijn onafhankelijk van de provincie Noord-Brabant zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Opdracht en controleaanpak

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 10 september 2021. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Onze controleaanpak is gebaseerd op een risicogerichte benadering, waarbij gesteund wordt op de opzet, het bestaan en de werking van de aanwezige administratieve organisatie en de daarin opgenomen beheersingssystemen. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

De risico's met een hoge waarschijnlijkheid van het zich voordoen en mogelijk materiële impact hebben in onze controle meer aandacht gehad. Ten aanzien van de jaarrekeningcontrole van de provincie Noord-Brabant hebben wij hiertoe één risico geïdentificeerd. Dit risico betreft het theoretisch risico op management override, zoals wij ook wij in onze boardletter d.d. 23 november 2021 uiteen hebben gezet.

Strekking van de controleverklaring

Aangezien de jaarrekening 2021 van de provincie Noord-Brabant aan de daaraan te stellen eisen voldoet, hebben wij een goedkeurende controleverklaring, gedateerd op 25 mei 2022, afgegeven bij deze jaarrekening. Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle van de jaarrekening 2021 zijn afdoende behandeld en onze controle is afgerond.

Continuïteit

De waarderingen in de jaarrekening van de provincie Noord-Brabant zijn gebaseerd op de veronderstelling dat de provincie Noord-Brabant als geheel in continuïteit zal worden voortgezet. De inschatting of een duurzame voorzetting mogelijk is, inclusief de eventueel in de jaarrekening op te nemen toelichting, is de wettelijke verantwoordelijkheid van het college Gedeputeerde Staten. Als accountant beoordelen wij de aanvaardbaarheid van de door het college van Gedeputeerde Staten ingeschatte mogelijkheden tot een duurzame voortzetting. Wij vinden deze inschatting aanvaardbaar.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële afwijkingen

De grondslagen van de jaarrekening 2021 zijn aanvaardbaar

De jaarstukken 2021 van uw provincie bestaan uit:

- ▶ het jaarverslag 2021 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- ▶ de jaarrekening 2021 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief SiSa-bijlage en taakvelden).

In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 217 van de provinciewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting). De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij getoetst. Bij onze controle hebben wij geen materiële afwijkingen tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw provincie zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2021. In 2021 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw provincie. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw provincie en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Fraude en non-compliance

Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole, houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie. Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en de mogelijke fraudesituaties besproken met de directie, programmamanagers, financieel beleidsmedewerkers en uw concerncontroller. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen aanwijzingen voor materiële fraude opgeleverd.

Met ingang van boekjaar 2022 zijn wij op grond van richtlijnen van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) verplicht in de controleverklaring te rapporteren over fraude.

Wij hebben aandacht besteed aan de compliance met de voor u van toepassing zijnde wet- en regelgeving en overige bepalingen voor zover wij die van belang achten in het kader van onze controle van de jaarrekening. Bij die werkzaamheden hebben wij geen materiële non-compliance geconstateerd.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze boardletter 2021. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze boardletter d.d. 23 november 2021.

B. Bevindingen SiSa-bijlagen

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De provincie Noord-Brabant heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst. In onderstaande tabel zijn de te rapporteren bevindingen opgenomen:

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2021 in het kader van SiSa worden verantwoord. Per regeling is aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Strekking controleverklaring getrouwheid (jaarrekening)	GOEDKEUREND
Strekking controleverklaring rechtmatigheid (jaarrekening)	GOEDKEUREND

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
C13	Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed			
C26	Culturele voorzieningen provincies			
C41	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw			
C54	Verstedelijkingsstrategie Stedelijk Brabant 2021			
C99	Verzameluitkering BZK			
E1	Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-bedrijven 2020			
E10	Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes			
E12	Regeling specifieke uitkeringen N-wegen			
E15	Regeling Specifieke uitkering Regionale Aanpak Laadinfrastructuur 2020-2023			
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021			
E24	Project N65 Vught-Haaren			
E27	Brede doeluitkering verkeer en vervoer			
E32	Incidentele specifieke uitkering Smartwayz			
E35	Incidentele specifieke uitkering motie Hoogland			
E38	Tijdelijke stimuleringsregeling veilig, doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2020			
E40	Truckparking lead partnership			
E52	Beschikbaarheidsvergoeding 2			
E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord			
E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021			

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
E77	Incidentele specifieke uitkering Ruimte voor de Maas bij Oeffelt			
F12	Eenmalige specifieke uitkering voor de uitvoering van regionale MIT-regeling 2018-2023			
F14	Regeling specifieke uitkering MIT 2021			
L1	Jong Leren Eten-uitkeringen			
L7	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland			
L8	Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden			
L16	Eenmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur			
L17	Vervolgfase Design Thinking Peelvenen			

bdo.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Provinciale Staten van de Provincie Noord-Brabant

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van de Provincie Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch gecontroleerd.

WIJ CONTROLEERDEN	ONS OORDEEL
De jaarrekening bestaande uit: 1. het overzicht van baten en lasten over 2021 (pagina 168 tot en met pagina 173); 2. het overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen (pagina 174 tot en met pagina 177); 3. de balans per 31 december 2021 (pagina 178); 4. de toelichting op de balans (pagina 179 tot en met pagina 201), de specificaties van de balans (pagina 2 tot en met pagina 47 van de bijlagenbundel jaarstukken 2021) en bijlage 12 Overzicht van de incidentele baten en lasten (pagina 73 tot en met pagina 80 van de bijlagenbundel jaarstukken 2021); 5. de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld (pagina 55 tot en met pagina 63 van de bijlagebundel jaarstukken 2021); en 6. de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (pagina 64 tot en met pagina 72 van de bijlagebundel jaarstukken 2021).	Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva van de Provincie Noord-Brabant op 31 december 2021 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Naar ons oordeel zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het door Gedeputeerde Staten vastgestelde en door Provinciale Staten d.d. 14 maart 2022 voor kennis aangenomen normenkader 2021.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door Provinciale Staten d.d. 11 maart 2022, het door Gedeputeerde Staten vastgestelde en door Provinciale Staten d.d. 14 maart 2022 voor kennis aangenomen normenkader 2021 en de Regeling Controleprotocol Wet Normering Topinkomens (WNT) 2021 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van de provincie Noord-Brabant zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 11.800.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT 2021. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met Provinciale Staten overeengekomen dat wij aan Provinciale Staten tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 500.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen (pagina 2 tot en met pagina 167);
- ▶ de bijlagenbundel jaarstukken 2021 met overige bijlagen (pagina 48 tot en met pagina 54 en pagina 81 tot en met pagina 88);

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van Gedeputeerde Staten voor de jaarrekening

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van Gedeputeerde Staten is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het door Gedeputeerde Staten vastgestelde en door Provinciale Staten d.d. 14 maart 2022 voor kennis aangenomen normenkader 2021.

In dit kader is het college van Gedeputeerde Staten tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van Gedeputeerde Staten noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van Gedeputeerde Staten afwegen of de financiële positie voldoende is om de provincie in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van Gedeputeerde Staten moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Provinciale Staten is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de provincie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door Provinciale Staten d.d. 11 maart 2022, het door Gedeputeerde Staten vastgestelde en door Provinciale Staten d.d. 14 maart 2022 voor kennis aangenomen normenkader 2021, de Regeling Controleprotocol WNT 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's
 - ▷ dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - ▷ dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de provincie;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van Gedeputeerde Staten en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- ▶ het vaststellen dat de door het college van Gedeputeerde Staten gehanteerde afweging dat de provincie in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de provincie haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de provincie de financiële risico's niet kan opvangen;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de provincie, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de provincie. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met Provinciale Staten onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 31 mei 2022

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

was getekend

drs. D.O. Meeuwissen RA
